

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

8 Quinam poßint contrahere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

solum dicitur eos id non posse facere, nempe licet, quia contra iuramentum: non autem esse irritum si faciunt; vt notat Panormitanus ibidem. non enim hoc iuramento se priuarunt iure augendi.

58
Actus iure
inualidus
non confir-
matur iu-
ramento
contra prius
iuramen-
tum.

Dico Secundò, Si actus ille, qui contra prius iuramentum fit, per se absque iuramento fit inualidus, non potest confirmari iuramento contra prius iuramentum. Couarr. supra, & alij quos ibi citat. Ratio est; quia iuramentum, in quo est periurium, non potest firmare contractum per se inualidum. Item iuramentum posterius non potest obligare contra iuramentum prius. Exemplum: Si mulier iurauit se non alienaturam res dotales, aut donatas propter nuptias, & postea alienet, non valet alienatio, etiam si eam iuramento confirmet, vt docet Glossa in cap. Licet. 2. de iureiur. in 6. quia per se iure est irrita, nisi fiat auctoritate Iudicis. vt patet L. Iulianus. 5. de fundo dotali. & Authent. Sine à me. C. ad S. C. Velleianum: & periurio non potest confirmari. Si maritus iurauit se non donaturum vxori, & postea donet, addito iuramento de non reuocando, non confirmatur donatio; quia donatio per se inualida; non potest robur accipere à periurio.

59 Dices, In iuramento non reuocandi illam donationem, non est periurium; quia antè non iurauit se donationem (si contingeret eam facere) reuocaturum.

Resp. Non iurauit id expressè; censetur tamen id tacitè iurasse, dum iurauit non alienare. ex vi enim huius iuramenti, tenetur reuocare alienationem, si potest. vnde si postea iuret se eam non reuocaturum, cum tamen potestatem habeat reuocandi, facit contra prius iuramentum; & ita committit periurium, non solum donando contra prius iuramentum, sed etiam iurando non reuocare. Secus quando contractus, qui fit contra prius iuramentum, per se est validus, nec potest reuocari. tunc enim etsi contrahendo fiat periurus; non tamen iurando non reuocare. Denique quando actus contrarij sunt eiusdem rationis, si prior est validus, secundus huic contrarius est inualidus, etiam si iuramento muniatur: vt si promittam tibi rem, quam antea alteri promisi, vel Deo voui. Sic sponsalia iurata cum secunda, non obligant contra prima simplicia. Ratio est, quia promissio posterior non potest mandari executioni sine peccato; fieret enim cum iniuria eius cui prior facta est. vnde etiam est inualida per se, etsi non sit contra vllum iuramentum. Idem dicendum de venditione secunda, facta contra primam; nisi in secunda facta sit traditio. tunc enim transfertur dominium. idem de donatione, vt constat ex dictis supra capite 3. dubit. 3.

Contractus
eiusdem
rationis.

DUBITATIO VIII.

Quam possunt contrahere.

Respondeo, Generatim omnes, qui habent administrationem bonorum, posse contrahere, quatenus illa administratio se extendit: nam administratio magna ex parte in contractibus consistit. qui vero carent administratione, non possunt, nisi ex consensu eorum quibus subsunt. Sed præcipua difficultas est de pupillo & minore.

Dico Primò, Minor, & pupillus pubertati proximus, possunt sine auctoritate curatoris, vel tutoris validè contrahere in suum commodum, non tamen in suum incommodum: non enim possunt sine auctoritate eorum quibus subsunt, alius validè & efficaciter obligari, quamuis possint alios sibi obligare. est communis sententia Doctorum, & habetur expressè Institut. de auctor. tutor. initio; vbi post pauca dicitur: *Placuit, meliorem quidem suam conditionem (pupillum) facere posse, etiam sine tutoris auctoritate: deteriorem vero non aliter, quam cum tutoris auctoritate: Vnde in his causis, ex quibus obligationes mutue nascuntur, vt in emptio- nibus, venditionibus, locationibus, conductionibus, mandatis, depositis, si auctoritas tutoris non interueniat; ipsi quidem, qui cum his contrahunt, obligantur, at in vicem pupilli non obligantur.* Idem habetur Institut. de inuul. stipulat. §. Pupillus. vbi etiam additur, hoc intelligendum de pupillo pubertati proximo, id est, qui habet ætatis decem annos cum medio, si mas est; vel nouem cum medio, si femina. ante hoc tempus dicitur *infans*, vel *infantia proximus*; nec præsumitur iure satis habere iudicij ad contrahendum. *Infantia* durat vsque ad annum ætatis septimum completum. *Pubertas* vero incipit masculis in termino quarteidemi, feminis duodecimi. Vnde intra hos terminos constituti, quando sunt propinquoires termino in quo incipit pubertas, quam in quo desinit infantia, dicuntur proximi pubertati; & præsumuntur iure habere sufficiens iudicium ad alterum sibi per contractum obligandum. ita docet Glossa in d. §. Pupillus, v. *Infantia proximus*. inchoata pubertate, desinit ætas pupillaris. & incipiunt vocari *puberes* & *minores* vsque ad annum vigesimum quintum expletum: post quod tempus vocantur *maiores*.

60
Minor &
pupillus.

Pubertati
proximus
quis dica-
tur.

Infantia.
Pubertatis.

Idem intelligendum de contractu pupilli vel minoris cum maiore. Si enim minor cum minore, vel habente priuilegium minoris, contrahat, non illum sibi obstringit; quia eodem priuilegio vituit. Secus de maiore. Vnde dici solet, contractum maioris cum minore claudicare; quia *solum ex altero latere est obligatio*, vt Iureconsultus ait L. Iulianus 13. §. Si quis à pupillo, de actionib. empti. Porro statuerunt hoc Iura in fauorem illius ætatis, vt *minoribus ætas in damnis subueniret, & in prosperè gestis non obesset*, vt habetur L. Non eò minus. 14. C. de procurat.

Petes, Vtrum nullo modo, & in nullo contractu obligentur.

Respondeo & Dico Secundò, In contractu, quo alienant vel oppignerant propria auctoritate rem aliquam immobilem vel mobilem pretiosam, quæ seruando seruari queat, nullo modo obligantur: in alijs verò probabilis est obligari ex contractu naturaliter, non tamen ciuilitè; possunt tamen hanc obligationem beneficio restitutionis in integrum elidere, & ita non obligantur validè seu efficaciter.

61

Prior pars est ferè communis sententia Doctorum; nam ad alienationem rei immobilis, vel mobilis pretiosæ pupilli vel minoris, requiritur non solum auctoritas tutoris vel curatoris, sed etiam decretum Iudicis; alioquin est irrita, vt patet ex multis Iuribus, de rebus eorum, qui sub tutela vel cura sunt, sine decreto non alienandis vel supponendis. & L. 7. 11. 15. C. de prædijs minorum. Itaque si tale aliquid alienauit sua auctoritate,

In quibus
contracti-
bus non
obligetur
naturaliter.

Requiritur
decretum.

ritate, nullo modo obligatur: ac proinde potest non implere contractum; & si implevit, rem suam repetere, absque beneficio restitutionis: hoc enim beneficium non est necessarium, nisi quando contractus fuit validus, saltem quoad obligationem naturalem inducendam. maior quoque, cum quo contraxit, tenetur, etiam ante sententiam, rem acceptam restituere; volente minore aut eius curatore: quia per contractum, nullum ius acquisiuit.

An maior
teneatur
restituere.

Vbi tamen aduertendum est, maiorem non teneri restituere ante sententiam Iudicis, nisi minor restituat pretium quod accepit. si enim nolit pretium restituere; poterit maior iure retentionis aut compensationis rem retinere, vt docet Sarmiento, de re ditiibus p. 1. cap. 2. num. 6. nam iure naturali tenetur alter pretium restituere, imò ad hoc quoque tenetur iure ciuili, quatenus ex eo factus est locupletior, vt patet ex L. 1. §. de auctor. tutor. Quod si non sit factus locupletior, vt quia amisit vel consumpsit, iure ciuili non tenebitur, sed solum obligatione naturali; quam obligationem poterit excutere, vtendo beneficio restitutionis in integrum, & cogendo maiorem ad restitutionem rei venditæ, per sententiam Iudicis; qua sententia posita, tenebitur eam reddere, amisso pretio, vt omnes Doctores docent. de quo infra dubitat. 9. Si tamen dolo pupilli res perit, datur actio aduersus illum vt soluat: quia cum sit doli capax, tenetur de dolo haberi expressè L. vnica, C. de reputationibus, quæ sunt in iud. &c.

In quibus
naturaliter.

Altera pars, In aliis contractibus, priuata auctoritate factis, probabilius esse, minorem obligari naturaliter, est plurimorum Doctorum, Bartoli, Pauli, Angeli, Saliceti, Fulgosi, Azonis, Alexandri, Decij, Cornei, & aliorum, quos citat & sequitur noster Sanches lib. 6. de Matrimon. disputat. 38. num. 21. item Anton. Gomezij, de restit. minorum num. 1. Nauari lib. 4. consil. 39. num. 11. de sponsalibus, Lopez 1. p. cap. 124. & Molina disp. 224. Cordubæ in Summa, q. 155. Primò, Quia fideiussor minoris obligatur etiam ciuilitè, vt colligitur L. fin. §. de iureiur. & L. Marcellus. 25. §. de fideiussoribus. ergo obligatur ipse minor, saltem obligatione naturali. Consequentiã patet, quia communis sententia Iurisperitorum est, principali nullo modo obligato, non obligari fideiussorem: deficiente enim principali obligatione, non valet accessoria. vnde vt fideiussor teneatur, requiritur vt principalis saltem naturaliter obligetur. L. cum lex. 46. §. de fideiussoribus & mandatoribus. & L. Naturaliter. §. de condi. & indebiti. Secundo, L. Si pupillus. 21. §. ad legem Falcidiam, aperte indicatur, pupillum ex mutuo accepto contrahere obligationem naturalem reddendi. & L. 1. §. de nouat. illum obligari naturaliter, si sine tutoris auctoritate promiserit. similia habentur multis aliis textibus.

Mutuum.

Hac sententia tamquam probabiliore supposita, etsi minor non possit resilire à contractu iure ordinario, seu spectata conditione contractus: potest tamen iure extraordinario, seu priuilegio restitutionis in integrum, & hac ratione dicitur non obligari ex tali contractu: quia non obligatur efficaciter, sicut maior, cum possit hanc obligationem naturalem beneficio Iuris ciuili elidere. Hoc modo intelligenda sunt alia Iura, dum habent, pupillum & minorem sine auctoritate tutoris vel curatoris non obligari, vt fusè ostendit Sancius ex

multis Iurisperitis. Potest tamen tutor vel curator pro suo arbitrato rescindere contractum: quia ipsi commissã est administratio.

Ex his sequitur, Eum, qui à pupillo & minore habet aliquid per contractum vel donationem, ad cuius alienationem non requiritur decretum, non teneri ad restitutionem ante sententiam Iudicis. etsi enim pupillus & minor non possint transferre dominium per talem actum, secuta traditione, id impediendo iure ciuili, vt aperte habetur §. Nunc admonendi, & §. fin. Instit. Quibus alien. licet: tamen obligatione naturali tenentur stare contractu, & rem illam alteri tradere, & traditam permittere possidere: vnde alter ius habens, vt hoc sibi fiat, poterit eam retinere, donec per remedium restitutionis iubeatur restituere. ita Sanches supra, & Molina disput. 224. & sequent. & consentiunt omnes Auctores, qui admittunt in minore obligationem naturalem: obligatio enim naturalis tribuit creditori ius retinendi & compensandi, vt Iurisperiti docent ex L. 3. §. Pupillus. §. de negot. gest. & L. Etiam quod 6. §. de compensat.

Habens à
minore.

Aduerte tamen, alteram quoque sententiam esse valde probabilem, nimirum, ex nullo contractu pupilli vel minoris vllam obligationem nasci. & iuxta illam poterunt rem traditam mero iure absque beneficio restitutionis repetere: & alter tenebitur eam ante omnem sententiam restituere. in hanc propendunt plerique Theologi. Si tamen accesserit minoris iuramentum, nec ipse poterit repetere, nec alter tenebitur restituere, vt constat ex dictis supra dubitat. 7.

Contraria
sententia
est proba-
bilis.

Circa prædicta, sunt Notanda tria. Primò, Eum, qui contraxit cum minore, etsi non possit resilire, posse tamen nolle implere contractum, nisi minor antè procuret consensum curatoris, vel decretum Iudicis, in euentu, quo illud est necessarium; vel nisi iureiurando confirmet contractum: quia alioquin exponeret se periculo damni; & minor, si hæc recuset, non videtur agere bona fide.

Si iuramē-
to confir-
matur.

Secundò, Prædicta intelligenda de bonis minorum, quorum etsi habeant dominium, non tamen habent administrationem; vt sunt hereditaria, & alia, quæ neque castrensia neque quasi castrensia sunt. nam de castrensibus & quasi castrensibus possunt omnino valide contrahere absque auctoritate eorum quibus subsunt: quia horum non solum habent dominium, sed etiam administrationem. Si tamen grauem læsionem fenserint, possunt vt beneficio restitutionis, vt infra dicitur.

Castrensia.
Quasi-
castrensia.

Tertiò, quod dictum est supra, Contractum pupilli & minoris cum maiore claudicare, etiam locum habere in quibusdam aliis casibus. Primò, In contractu Ecclesiæ, quo rem immobilem vel mobilem pretiosam, quæ seruari poterat, sine debita solemnitate alienauit. Ecclesia enim est instar minoris. hic enim contractus est irritus ex parte Ecclesiæ, vnde ipsa potest resilire si velit; alter tamen, cum quo contraxit, non potest, si Ecclesia nolit, & curet eam debito modo ratificari, supplendo solemnitatem omisam, vt docet Sarmiento, de re ditiibus p. 1. cap. 2. num. 18. Secundo, In contractu prodigi, cui datus est curator. L. Is cui bonis. 6. §. de verb. obligat. est enim hic instar pupilli. quamuis ex huius contractu nulla oriatur obligatio, vt patet ex dicta L. Is cui bonis:

Etiã aliis
quibusdam
euentis
claudicas
contractus.

sicut nec ex contractu Ecclesie, cui deest solemnitas requisita. Tertio, In contractu Religiosi, absque expressa vel tacita sui Superioris facultate contrahentis. potest enim Prælatus hunc contractum ratificare, vel irritum reddere, prout ei libitum fuerit; idque siue suo siue Monasterij nomine Religiosus ille contraxerit, vt docet Nauarrus comment. 2. de Regul. num. 30. & 65. in fine. Quarto, In contractu fraude vel metu iniquè extorto. qui enim fraudem aut vim passus est, potest persistere, vel resilire, vt docet Sarmiento supra num. 18. & colligitur L. Iulianus, 13. §. Si quis à colludente. 7. de action. empti. de quo supra num. 32. & 38. Probabile tamen est, in huiusmodi euentis, quando contractus fuit irritus, alteram re adhuc integra non teneri implere contractum, nisi per sententiam cogatur; iuxta ea quæ dicta sunt num. 32. De ceteris qui contrahere possint, vide infra capite 18. dubit. 11.

An alter possit non implere.

DUBITATIO IX.

Quibus concedatur restitutio in integrum, si ex aliquo contractu damnum notabile acceperint.

Notandum est, Hoc beneficium propriè non habere locum, quando contractus fuit omnino irritus: tunc enim *communis auxilio & mero Iure munitus* est, vt habetur initio L. In causa cognit. 16. 7. De minoribus. vbi in fine additur, *Generaliter probandum est, vbi contractus non valet, pro certo Pratore se non debere interponere.* Quo posito, Resp. Hoc beneficium concedi Primò, Minoribus, id est, qui nondum 25. annum expleuerunt, si interea in aliquo contractu non satis prudenter & circumspèctè factò damnum acceperint; L. 3. & 5. C. de in integrum restitut. minor. etiam si ille contractus sit actus de consensu tutoris vel curatoris, & auctoritate Iudicis, vt patet ex L. 1. & sequentibus, 7. de minoribus. & 7. de in integrum restitutione. Ratio est; quia consensus tutoris & decretum Iudicis solum faciunt vt actus mero Iure valeat; non autem excludunt beneficium restitutionis.

63 Minoribus.

Si læsus ex venditione.

Si ex mutuo.

Si ex eo quod debitor et soluit.

quia solutio valuit naturaliter, si verò soluit eum auctoritate tutoris vel curatoris, manet liber ipso Iure: sed restituitur minor, si pecunia sit perditata vel consumpta facilitate vel culpa ipsius. Hoc tamen casu credo debitorem habere actionem in eos, quorum auctoritate & mandato soluit. quòd si etiam Iudicis auctoritas accesserit, qui compulit illum soluere minori; tunc perfectè manet liberatus, nec potest aduersus eum restitutio in integrum peti. habentur hæc omnia §. At ex contrario, Institut. Quibus alienare licet, iuncta Glossa. Quarto, Si donauit rem notabilem, censetur læsus, & potest restitui. si tamen ex rationabili causa donauerit, verbi gratia, propter obsequia ab altero accepta, quæ deuit sic remunerari; vel propter nuptias, vel sponsalium largitatem, spectata qualitate personarum & consuetudine regionis; non restituitur: non enim per talem donationem censetur læsus, quia prudenter & secundum rectam rationem facta est. L. 1. C. Si aduersus donationem. Quintò, Si læsus est ex quasi contractu, vt quia damnosam hereditatem sibi testamento delatam acceperat, etiam si cum auctoritate tutoris vel curatoris id factum sit. tunc enim ex tacito contractu obligatur creditoribus defuncti & legatariis: vel si lucrosam repudiavit. Gomezius n. 4. Pari modo si læsus sit in electione, eligendo partem deteriorem. Gomezius num. 5. Sextò, Si læsus est imprudenti resignatione vel permutatione beneficij, multi censent esse restituendum, vt Couarruias lib. 1. variar. c. 5. nu. 3. & alij, quos ibi citat. in eadem sententiam propter Molina disp. 573. idque verum esse censent, etiam si beneficium sit iam alteri collatum, quæ sententia probabilis est: etsi contraria sit etiam probabilis & plurimò DD. de quo vide Couarr. supra, cap. 5. num. 1. 2. 3. Puto tamen non esse in vfu, vt detur restitutio.

Ex dona.

tione.

Ex quasi contractu.

Ex resignatione beneficij.

64 Quanto tempore.

65 Obstat ratificatio.

Petes, Quanto tempore competat hoc priuilegium minoribus: Respondeo, Vtq; ad annum 29. completum. nam durat quatuor annis integris post expletum annum 25. ætatis, quo desinunt esse minores. L. fin. C. De tempor. in integrum restit. estque communis sententia DD. Aduerte tamen, Etsi minor possit restitui aduersus omnes contractus, in quibus est læsus, durante minori ætate factos; si nihil aliud accessit: non tamen, si maior factus (id est, expleto anno 25. ætatis) eos ratificauit. Et quidem si contractus, in quo minor fuit læsus, mero Iure valuit; vt quia cum debita Iuris solemnitate celebratus fuit; ratificatio tollit beneficium restitutionis, quod illi ratione minoris ætatis competeat, vt patet ex L. 1. & 2. C. Si maior factus ratum habuerit. Si verò non valuit ipso Iure, vt quia aberrat decretum in casu quo requirebatur; ratificatio quidem confirmat contractum, & tollit beneficium restitutionis, competens ratione minoris ætatis: non tamen tollit beneficium seu ius competens maioribus; vt est remedium Legis 2. C. De rescindenda venditione, quod datur illi qui deceptus est vitra dimidium iusti pretij, vel aliud simile, vt docet Gomezius supra num. 11. & habetur expressè L. 1. C. Si maior factus alienationem factam sine decreto, ratam habuit.

Similiter non datur restitutio, si contractum in minore ætate iuramento confirmauit; quamuis alioquin per se irritus & nullus esset. Auth. Sacramenta

Iuramentum.